

פרוטוקול מס' 89
מישיבת ועדת הכספים
שהוקימה ביום ג', ח' בתמוז תשי"ב -
1.7.52, בשעה 8.45.

משתתפים:

- י. גורי - היו"ר
- ח. אריאב
- י. בדר
- א. ס. גניחובסקי
- ש. דיין
- א. הרצפלד
- ק. לוז
- ט. סנה
- ז. סוזאייב
- י. פורדר
- א. ציזלינג
- ט. קלטר
- ז. שפר

6

נעדרים:

- י. אפרתי
- י. דוקח

מדומנים:

- ד"ר ברגמן - הממונה על הכנסות המדינה
- מר קיטרון - משרד המשפטים
- ט. רוזשי - מזכיר הכנסת
- ד. הורוביץ - המנהל הכללי של משרד האוצר
- ד.צ. פנקס - שר התחבורה
- מר גלס - משרד המשפטים
- מר ספינק - משרד האוצר
- מר בזק - מזכיר

סדר-היום:

- 1) שונות
- 2) חוק לתיקון פקודת מס-הכנסה
- 3) דברי פרידה ממר הורוביץ
- 4) הודעות שר התחבורה

היו"ר י. גורי:

אני פותח את הישיבה.

החלטנו בזמנו להעניק מיצויים לבעל המספרה ברצוני להתעכב על הסעיף האומד לחייב את מר קרמר לעבוד בחזרה לבית ארזי אם תבוא דרישה מצד הממשלה, ולמסור לרשות את החנות ברחוב בן-יהודה 1. הייעוץ המשפטי אומר שאי-אפשר לחייב אותו לכן.

מר קיטרון:

פירשנו את הסיפא של סעיף (ב) שכאשר יחזור מר קרמר לבית הזה, הוא יהיה חייב להעמיד את החנות ברחוב בן-יהודה 1 לרשות הממשלה. אין הוא יכול לעשות זאת, כי לכן מתנגד בעל הבית ברחוב בן-יהודה 1. הוא רוצה שהחנות תחזור אליו כאשר יצא הדייר - כפי המקובל.

ש. דיין:

כיוון שכבר החלטנו לתת אגז 20,000 ל"י - אין הבדל למי נותנים זאת. יקח לו מר קרמר את הכסף ויעשה בו מה שהוא רוצה - ובלבד שיהתום לנו על חוזה שאין לו יותר תביעות כלפינו. ברצוני לבקש את מזכירות הכנסת לבוא אחר בדברים אולי יסכים לקבל את הכסף ולעבוד להתישבות.

א. ציזלינג:

אילו היה היום הבית הזה נפתח - היה מר קרמר מקבל את זכותו. אנו רוצים להבטיח בצורה מסויימת את החזרת ההוצאה הזאת לרכישת החנות ההיא על חשבון החנות שישנה כאן. ינסו

א.ב.

ישיבת ועדת הכספים
1.7.52

א. ציזלינג:

היועצים המשפטיים לעשות כל שבאפשרותם. אפשר שמק קרמר יחזור לכאן ואחר
ייתכנס לרחוב בן-יהודה, ואפשר שמר קרמר ישאר שם - ואחר יבוא הנה.

ש. דינגל:
כאשר הבית הזה ישוחרר - האם יהיה ברשות
המטשלה?

ב. רונזטי:
אם ירצו להשתמש בבית הזה בצורה אחרת -
יהיה צורך לשנות את צו ההחלטה.

י. ברד:
הרי למר קרמר ישנו חוזה שכירות על אצ
החנות כאן. החנות אינה קיימת - כי שינו
את כל המבנה של הבית. לכן גם החוזה איננו קיים יותר, והוא בלאו הכי לא
יוכל לחזור לכאן.

הדחלט:
להשמיט את הפסקה האחרת לחייב את מר קרמר להחזיר
את החנות ברחוב-בן-יהודה למטשלה אם יחזור לבית
ארזי, ולהשאיר לייעוץ המשפטי לעשות כמישע יכלתו
בענין זה.

היו"ר י. גורני:
היה עלינו להרטיב ועדות משנה משותפות,
האחת עם ועדת הכלכלה והאחת עם ועדת
הפנים.

כחברי הוועדה המשותפת עם ועדת הפנים,
לעניני מט-הכנסה לעיריות, מטעם ועדת הכספים יבואו: חברי הכנסת יץ ורוקח,
י. גורי, מ. קלמר, שאר הסיעות ייוצגו מטעם ועדת הפנים.
כחברי ועדת המשנה המשותפת עם ועדת
הכלכלה לעניני הפרדסנות, מטעם ועדת הכספים יבואו: חברי הכנסת ה, אריאב,
י. פורדר, שאר הסיעות ייוצגו מטעם ועדת הכלכלה.

(בכנסת מר הורוביץ).

הרשו לי לומר מלים אחדות למר הורוביץ
שבא לביקור פרידה מוועדת הכספים, כי הוא עומד לפרוש מתפקידו בימים אלה.
דומני שאהיה נאמן לעצמי אא ולוועדה אם אומר שאנו מקבלים את הפרישה שלו
מתפקידו בצער רב. אילו היה בידינו בשלב יותר מוקדם להשפיע עליו שלא
יעשה זאת - היינו מנסים להשפיע. אני חושב שאנו מנשאים פה לא רק את דעתנו
אנו, אלא את דעתו של חלק גדול מהציבור, ואנו בלי ספק ממלאים את התפקיד
של שליחי ציבור כאשר אנו אומרים למר הורוביץ שהצעד שלו גורם לנו צער רב.
אדם שעשה כל-כך הרבה בעבר ואשר כוחו אתו, וגבוזים בו כוחות רבים ויכול
עוד לתת הרבה - וכל אחד מאתנו חייב לתת כפי שהוא יכול - יש באמת להצטרף
על פרישתו. אני מקווה שמר הורוביץ עוד יתן ויתרום א הרבה לארץ הזאת -
אבל חשבתי, ורבים כמוני, כי זהו המקום שיכול היה לתת את מלוא תרומתו,
כל מה שהוא יכול לתת וחייב לתת. אבל היו לו שיקולים משלו, ואנו חייבים
רק להביט את צערנו על כך.

ד. הורוביץ:
אני מודה ליושב-הראש על הדברים הכנים
של הערכה. רציתי להיפרד מהחברים ולהגיד
כמה היה יפה לעבוד מתוך שיתוף פעולה וידידות אמיתית בוועדה הזאת. השתדלנו
תמיד - אם כי לפעמים היה זה קצת קשה - לתגיד את האמת, ולפעמים היינו
אזינים להשרות מרה שחורה על החברים ולמלא את התפקיד של קצנדרה - אבל היה
זה ההכרח האובייקטיבי, ומשום כך נוצרו גם בוועדת הכספים הקודמת וגם בזאת,
יחסים של ידידות כנה והבנה מסויימת שאיפשרה לדבר באופן כנה וגלוי על כל
מה שעמד לפנינו, מתוך רצון לעשות כל מה שאפשר ולפלט את הדרך. בוודאי
אצטער מאד על המגע הזה שלא יתקיים יותר, אבל ניפגש כולנו בעבודה לטובת
המדינה בשטח זה או אחר, והימודות שעליהם נבנה היחס הזה ושיתוף הפעולה
אאאאאאאא והידידות הזאת - בוודאי לא נתערערו ולא יתערערו בעתיד. -
אני מודה לכם, ברצוני עוד להגיד שאני תמיד אאאא עומד לרשות הוועדה.

ה. אריאב:
אני מצטרף לכל הדברים שהשמיע היו"ר,
ואנו מקווים שעכשיו בהיותו בחוץ
יעזור לנו לבקר את הצעדים שיעשה האוצר.

א.ב.

ישיבת ועדת הכספים
1.7.52

י. פורדר:

אם כי אני מעריך מאד את גישתו של חבר הכנסת דיין לעידוד הייצור החקלאי - בכל זאת צריכה להיות התחשבות-מה בפירון העבודה. אם זה לשנה אחת - או לי לא כדאי לחפש את הדיפרנציאציה הזאת. אם הכוונה היא לזמן ארוך - אני מציע נוסח אחר.

ק. לוי: בדיון הקודם נקבו סכום של 1,500 ל"י. האם המעסיקים על פירון עבודה ופרטיות הם לשנה אחת או הם קבע?

היו"ר י. גורנין: הנוסח כפי שהוא כאן מתקשר להגבלה של 1953/54 אם רוצים להסיר את ההגבלה - יש צורך בשינוי הנוסח.

ז. סרנאטי: אני בעד הנחות לחקלאות - אבל אני נגד ההצעה בנוסח שאמאצא שהוא כאן, ולפני שמצביעים על הפרט - אני מציע להצביע את הצעתו של הד"ר ברגמן כפי שהובאה כאן, ואחר-כך להצביע על ההגבלה. לקבל את העקרון של פתן עידוד לחקלאות בעד פירון עבודה. הוחלט: להסיר את ההגבלה לשנת 1953/54.

היו"ר י. גורנין: לאחר שהוסרה ההגבלה, ישנן 3 נוסחות: (1) 20%; (2) 20%, עם הגבלה של סכום מסויים לפי הסכום הקטן ביותר; (3) מי שהכנסתו עולה על 1,500 ל"י - ישלם רק 15% - שקול כנגד ההנחה על פירון עבודה.

א. מ. ג. גורבינסקי: בענין קביעת הצורתה של פירון והבנדה, יש להתיעץ עם משרד החקלאות - אם השאלה כאן היא שאלה של פירון העבודה.

י. פורדר: אם היו, למשל, לאדם אחד 1,000 דונם אדמה, ולאדם אחד 50 דונם, כל כמה שהשני יעבוד יותר - בכל זאת 1,000 הדונם של הראשון יתנו לו יותר מ-1,500 ל"י - מפילו אם הוא עובד מאד טחח לבנדמה. האם על זה הוא צריך לקבל הנחה?

ד"ר ברגמן: האוצר מצידו לא הציע כל הצעות בענין זה. היתה הצעה מטעם הוועדה, והיא היתה סוגבלת לשנוא אחת, או חשב האוצר שלא כדאי להתווכח בגלל השנה האחת הזאת, כי הסכומים לא יהיו גדולים ביותר. אם חושבים להפוך זאת למעין-קבע - לא טוב להגיד שתמיד בין אם אדם עובד הרבה או מעט, טוב או רע - מביעה לו אותה הנחה. אצא בשנה זאת יש באמת העלמה - כי השנה שעברה היתה שנת בצורת. אולם מה יהיה בשנה הבאה? באופן טכני לא טוב להסיר את ההגבלה - אולם גם מסיבה פסקלית. אי אפשר ליצור בכל פעם חור אחריי אא חור בשיטת המס. הדופפת לפני בלאו הכי. אי אפשר לנהל מדינה כאשר לכל אחד ישנן טענות משלו. אם הוחלט כבר לתת הנחה מסויימת - אצא והממשלה לא התנגדה משום שהחלטה היתה רק לשנה אחת - אי אפשר לבצל זאת ולהרחיק את הפירצה ולהפוך זאת למעין-קבע. יש לתת לפחות הודעה מוקדמת, כדי שידע מה לעשות. ההצעה עד עכשיו היתה הגבלה לשנה אחת - עם 300 ל"י מכסימום. הדונם בוועדה הודם את הסייג של 300 ל"י. אולם אם קובעים את העקרון הזה לעולם - בוודאי שהממשלה תתנגד. אולם גם ענין ה-20% יכול להיות רק לשנה זאת. זוהי הצי של עקרון ולא של חוק, ויש לדחות את הניסוח לכמה ימים נוספים אם הוועדה רוצה לשנות משהו בעקרון.

ישנה אפשרות שנייה: לקבוע רק את הכלל, ולמסור את קביעת הפרטים לתקנות. אולם בצורה שזה מנוסח כאן, יביא הדבר לידי דרישות נוספות ומוצדקות מצד אנשים אחרים וגופים אחרים - ונגיע למצב שהממשלה לא תוכל לעמוד בו.

ק. לוי: אני מציע שיסאר יסוד של 1,500 ל"י - אבל הסכום שייחשב כפירון עבודה מוגבר שיהיה מהנחה מסויימת לא יעלה על 300 ל"י.

א.ב.

הורה אומר שקלאי דל בנגב לא יהנה מהנחה זו.

א. ציולינג:

גם אני מחשיב את החקלאות - אבל אני חושב
אז שהד"ר ברגמן צדק בענין זה. אני מביע
את הבקשה - שכבר היו לה תקדימים - לשקול מחדש את ההצעה, גם אם היתה כבר הצבעה.

היו"ר י. גורדין:

ישנה שאלה של פדיון עבודה בעבודה עצמית
במשק העצמי. בכל משק כזה רואים כיצד יוצאים
חברים לעבודה אחרי שעות העבודה, בכדי להציל את היבול. כאשר אדם עושה זאת במקום
עבודה שכירה - הוא מקבל את ההנחה. אין זה ענין של עידוד לחקלאות - זה ענין
של צורך לתת לאדם מה שמגיע לו בעד עבודה שהוא עושה. אין לקשר זאת עם הוצאות
שהיתה. אם ישנה פעם המצב - א נשנה את החוק.

א. ציולינג:

אני לוקח בחזרה את הצעתי הקודמת.

ל. לוי:

אני מביע מציע לנקוב בסכום של 300 ל"י. אני
מציע לקבוע את הסכום של 1,100 ל"י + תוספת
היורק, ומה לתת הנחה בשיעור של 20%. המספרים משתנים. מי שמרויח 2,000 ל"י -
יקבל גם הוא רק 300 ל"י.

א. ציולינג:

אני חושב שהענין אינו בשל עדיין להצבעה.
אני מבקש לדחות את ההצעה למחר - ועד אז
יגישו החברים את הצעותיהם בצורה כותב.

היו"ר י. גורדין:

החלטת: לדחות את ההצעה בענין זה למחר.

סיימנו את ההצעה בסעיף 29 (א) ו-29 (ב).
בעקבות החלטת שקיבלנו בענין חברי אגודות
שיתופיות - היה צורך לנסח מחדש את סעיף 29 (ב), והוא נוסח א - ללא כל שינויים
מהותיים - בצורה זו:

היו"ר י. גורדין:

"(1) על אף האמור בסעיף 29, לא יעלה שיעור
המס על הכנסה שנתקבלה לאחר יום כד' באדר א' ב' תשי"א - 1.4.52 - משכר המשתלם
בעד עבודה של שעות נוספות ושהותה לפי חוק שעות עבודה ומנוחה, תשי"א - 1951,
על 225 פרנטה לכל לילה.

(2) הוראות סעיף זה לא יחולו על אותו חלק
מן השכר ששולם בעד עבודה של שעות נוספות העולה -

- (א) על 30% משכרו הרגיל של הנישום, או;
- (ב) על המכסה של 1/4 מהשכר הרגיל בעד שתי
השעות הנוספות הראשונות שבאותו יום,
או מעל 1/2 מהשכר הרגיל בעד כל שעה
נוספת שאחריהן.

(3) לגבי עבודה של שעות נוספות שנעשתה
לאחר יום כד' באדר א' ב' תשי"א (1.4.51) ולפני תחילת תקפו של החוק, יחולו הוראות
סעיף זה אם העבודה נעשתה במפעל שניתן בו שירות ציבורי, או במקום שבו מספלים
בחולים או עושים עבודה עונתית, או במקרים מיוחדים אחרים, ובלבד שהנציב שוכנע
כי טובת האספקה והשירותים החיוניים הייתה עבודה כאמור, באותו מפעל, מקום
או מקרה.

(4) שר האוצר יקבע, בתקנות הוראות בדבר
תחולת סעיף זה על עבודה בשעות העודפות על א
תום שבוע עבודה שנקבע לפי הוראות החוק:

- (א) לגבי אדם העובד אצל יותר ממעביד אחד;
- (ב) אצל עובדים שעל העבודתם בשעות נוספות
לא חל החוק.

(5) בסעיף זה -
(א) שעות נוספות פירושו - כמשמעותו בפרק
שני של החוק.

(ב) לגבי חבר באגודה שיתופית "שכר רגיל"
פירושו - השכר המקובל בעד עבודה שכירה
באותו ענף ובעד אותו סוג עבודה.

בהודעות זאת אני רוצה לעודד שאילתה לשר
התחברות: מדובר על הסכם שנעשה עם נהגי

א. ס. בנימובסקי:

א.ב.

משיבת ועדת הכספים
1.7.52

א. מ. גביהונסקי:

המוניות בחיפה, בצוגע לפטור בעד עבודה בשבת. קודם הודיע האוצר בפירוש שלא תינתן הנחה בעד עבודה בשבת. האם בתחדש טשחו בענין זה?

הי"ד י. גורני:

היה לנו ויכוח אם להפעיל את ההנחה על חברי אגודה שיתופית. אמרנו: א) באותה מידה שיחול עליהם חוק שעות העבודה והמנוחה; ב) שאם לא כן, שהחיסוב של ההכנסה הנוספת יהיה רק טעל ל-47 שעות בשבוע. אין זה חשוב סתי הגיע אדם ל-47 שעות אלו, ובאיזה יום עבר עליהן. את החיסוב עושים לכל שבוע, ולא לכל יום.

ה. אריאנו:

לפי הנוסח הזה יוצא שאם חברה שילמה לחבה שלה שכר בעד עבודת שעות נוספות - אין הוא מקבל את ההנחה.

הי"ד י. גורני:

על כך היתה הצבעה והוחלט שזה אכן חל רק על חברי אגודות שיתופיות ולא על חברות.

ד"ר גלס:

בחוק שעות עבודה ומנוחה נאמר שהחוק אינו חל על אנשים העובדים בתפקידים שהלתיים. מזה יוצא שהסעיף הזה אינו חל באופן אוטומטי על מנהל כזה. אבל לאחד שהוסר הסייג - אם אדם המהזיק במניות בחברה גם עלבד בה כפקיד - הסעיף מחול עליו.

א. מ. גביהונסקי:

ניסחתי מחדש את הסתייגותי בענין זה: א) להוציא מכלל שאם עבודה שעות נוספות הזכאית להנחה מסמס, עבודה שעות נוספות בשבת - מהוץ לאחיות, עבודות חשמל ומים; ב) לקבל את הצעת הממשלה להוציא מכלל ההנחות קואופרטיבים וחברות. אם הסעיף השני שלי לא יתקבל - אני מציע לתת את ההנחות הנ"ל רק לחבר/ קואופרטיב/ שהכנסתו אינה עולה על 1,800 ל"י לשנה.

הי"ד י. גורני:

סעיף 15 הוחלט שיהיה חוק מיוחד - מס-הכנסה לעיריות. סעיפים 17, 18 ו-19 הוצבעו. את סעיף 16 ביקשתי שהד"ר ברגמן שיתאים עם ההחלטות שקיבלנו בענין רווחי-הון.

הי"ד קורא את סעיף 43(א)

א. ציזלינוב:

בסעיף קטן (1) אנו מציע לקבוע שחברות ואגודות שיתופיות מבישות זאת בזמן שנת המאזן המקובל אצלן. פה צריך להגיש חשבון ל-1 באוגוסט. ישנן חברות שאצלן שנת המאזן מסתיימת, למשל ב-1 באוקטובר.

י. שפר:

עד כמה שאני מבין, לשם כך באים הסעיפים (2) ו-(3).

י. גורני:

כאן כתוב שכל אדם, אשה או ילד ותינוק, חייבים להגיש את הדו"ח, אם היתה להם הכנסה או לא היתה. צריך להיות כתוב: כל אדם שהיתה לו הכנסה שעליה הוא צעשוי לשלם מס. לפי מה שכתוב כאן, אפילו אם לא היתה לו הכנסה הוא חייב לפטור דו"ח: "לא היתה לי הכנסה".

ד"ר גלס:

הבעיה שעורר מד ציזלינוב מצאה את פתונה בסעיף 7 של החוק.

זה מספק אותי.

א. ציזלינוב:

ד"ר גלס:

בקשר להערה של הד"ר בדר - אני מציע על הסייג הנמצא בשורה החמישית של סעיף קטן (1) כל אדם חייב לפטור אלא אם כן הוא עובד עשוי להיות מתחייב במס. בעד קטין חייב לפטור דו"ח מי ששולט עליו - האב או האפוטרופוס. אם אין הכנסה החייבת במס - אין חובה להגיש דו"ח, אולם אני מוכן לבדוק זאת.

א.ב.א

ישיבת ועדת הכספים
1.7.52

א. ציזלינג: האם חייב אדם למסור דו"ח אם הוא משלם מס-הכנסה במקור? אם כן - אני רוצה שיפורש שהוא מסור מסירת הדו"ח - אם כל הכנסותיו משתלמות דק במקור אחד.

י. בדר: אני מציע שבנוגע לאנשים המשלמים מס-הכנסה במקור לפי סעיף 48, אם אין להם הכנסה במקור אחר - רשאי המנהל לשחרר אותם באופן כללי מסירת הדו"ח. המנהל רשאי גם, בנוגע לאנשים כאלה, לצוות על צורת דו"ח יותר פשוטה.

ד"ר ברגמן: אני מקבל את הצעתו השניה של חבר הכנסת בדר. אפשר לכתוב שלשר האוצר ישנה רשות להתקין תקנות בנוגע לאנשים/75% מהכנסותיהם הם משלמים מס-הכנסה במקור.

ז. סרנזאייב: לתגיש את הדו"ח אפשר היה עד עכשיו עד ל-1 לאוקטובר. ההסתייגות שלי אומרת שזה ישאר גם להבא.

הוחלט: לקבל את סעיף קטן (1).

הסתייגות: לחבר הכנסת ז. סרנזאייב

הוחלט: לקבל את סעיף קטן (2).

א. ציזלינג: בסעיף (3) אני מציע 10%.

הוחלט: לקבל את סעיף (3).

הוחלט: לא לקבל את הצעתו של חבר הכנסת ציזלינג.

הסתייגות: לחבר הכנסת א. ציזלינג

א. ציזלינג: בסעיף (4) אני מציע למחוק: "ובלבד שכל סכום הקנס לא יפחת מ-10 ל"י". אני בעד קנס למבריחים - אבל אם ישנו הפרש של לירה - האם על זה יהיה אדם צריך לשלם לפחות 10 ל"י לירות קנס?

ז. סרנזאייב: יש לי הסתייגות אלטרנטיבית: אם ההסתייגות שלנו בסעיף (1) תתקבל ולא ידחו את הצעת הדו"ח, כפי שהיה עד עכשיו - הדין אצל סגן לקנסות כל-כך גבוהים. אני מציע: 1% לחודש - בלי התוספת של 3%.

י. בדר: אני מציע שקנס זה יהיה דק במקרה שמקיד השומה דרש זאת. ל-3 החודשים הראשונים 1%, ואחר-כך - 2%.

ד"ר ברגמן: בסעיף 29 של הצעה כתוב שאפשר להנמיך, אאצאא, אם הדחיה לא היתה כתוצאה מרשלנותו של הנישום. כל אחר חייב למסור את הדו"ח. כל זמן שאין מדברים על הפועלים - אין הקנס מהווה סכום גדול כל-כך, כי החזרונבי הקטן ביותר חייב היום לפחות 150-250 ל"י, ו-1% מהווה 2,500 ל"י. כל אדם חייב לדעת שאם הוא מספר - עלינו יהיה לשלם קנס לא גדול בשביל מפגיעה בחוק שהכנסת ביקשה להכניס.

א. ציזלינג: שוכנעת?

הוחלט: לא לקבל את הצעתו האלטרנטיבית של חבר הכנסת סרנזאייב. הוחלט: לא לקבל את הצעתו של חבר הכנסת בדר.

הסתייגות: לחברי הכנסת ז. סרנזאייב, י. בדר.

הוחלט: לקבל את סעיף (5).

א. ציזלינג: האם גם לנישום ישנה אותה הזכות לדרוש לפתוח חשבון ישן שלו? אם לא - אני מבקש שתכתובו לו

א.ב.

ישיבת ועדת הכספים
1.7.52

א. ציולינג:

זכות זו. אני מסכים להגבלה מסויימת - אולם צריכה להיות לו זכות פורמלי.

ד"ר ברנמן:

קרה כמה פעמים שפתחו תיקים לפי בקשת הנישום. אותם אם יכניסו זאת לחוק - יבואו בכל יום

אנשים רבים וידרשו זאת.

אם ישנו הכרח - אני מציע לכתוב שפקיד השומה רשאי לפתוח תיקים של נישומים - לטובת הנישום או לרעתו.

א. ציולינג:

אני מציע שהנישום יהיה רשאי לתבוע אצל פתיחת אגראצא חשבונו פעם אחת על חשבון העבור. אני מוכן להסכים להגבלה: "אולם נציב מס-הכנסה רשאי להורות לא לעשות זאת". מס-הכנסה הוא מטובך מאד, אאז ואדם עלול לטעות גם לרעתו.

ד"ר בלס:

אני מציע לכתוב: "הן על דעת עצמו והן על פי בקשת הנישום - יהיה פקיד השומה רשאי..."

הוחלט: לקבל את הצעת הד"ר בלס.

א. ציולינג:

בסעיף 27(3) אני מבקש להוסיף משפט: "פקיד השומה רשאי לפטור אדם מתשלום מפרעה לפי סעיף זה, כולה או מקצתה; נציב מס-הכנסה רשאי לפטור אדם מתשלום מס מן המקור אם הוכח שסם עבור אותו אדם כלול בחשבון הקיבוצי או הקבוצה שהוא פשתיך אליהם."

הינ"ר י. גורדי:

ענין זה שייך לסעיף על גביית מס-הכנסה מקיבוצים. שיעור נגיע אליו.

ז. סוואייב:

בסעיף 27(3) יש לי תיקון: פה כתוב: פקיד השומה רשאי לפטור אדם מתשלום מפרעה לפי סעיף זה אם הוכח להנחת דעתו כי ההכנסה בשנת השומה... וכך. כלומר: תינתן רק סיבה אחת: אם ההכנסה היא יותר קטנה. בסעיף הבא, בקשר עם סדרי תשלום המס, כתוב שפקיד השומה יכול לדחות תשלום המס אם ניתנה לו סיבה מספקת, כלומר: אם לאדם אין כסף. אני רוצה שתינתן אפשרות דומה של דחיית תשלום המס.

המלה "מס" כוללת גם מפרעה. אין הבדל.

ד"ר ברנמן:

ברצוני לשאול: הממשלה מציעה לקבל חוק שמותר להוציא את אא כל החוקים בנוסח מסויים. האם

א. ציולינג:

זה כבר נתקבל?

ד"ר בלס:

הדיון בוועדת החוקה נסתיים כבר. החוק צריך לעבור עוד את הקדיאה השניה והשלישית.

א. ציולינג:

אני מציע להוסיף כאן פסקה שבתוקף הכנסתה יהיה שר המשפטים זכאי להוציא את החוק המתוקן כולו - מבלי לחכות עד אאז להחלטה הסופית המקיפה בכנסת.

י. בדר:

הפרוצדורה להשיג נוסחה אחידה לפי מה שהוצע לכנסת בוועדת החוקה - היא ארוכה ומסובכת מאד. מה שדרוש כאן - הוא נוסחה בשביל ההסדר שתהייב את כולם - חוץ מבית-המשפט. אני מציע להכניס הודאה ששר המשפטים יוציא נוסחה אחידה - לאו דוקא מחייבת.

הינ"ר י. גורדי:

אם אין הכוונה לנוסחה מחייבת - אין צורך בחוק, אפשר להביע משאלה ששר המשפטים יוציא נוסחה כזאת. ברצוני עוד להזכיר, ששר המשפטים הבטיח לנסח את הסתייגותי בנוגע לקנינות לפני המכירה בקשר

ז. סוואייב:

עם דיווחי הוין.

י. בדר:

אני מבקש לרשום לי הסתייגות על ניכוי אגראצא לחייל בצבא הקבע, 500 ל"י, אבל לא יותר אגראצא

מחצי המס המגיע ממנו.

א.ב.א

ישיבת ועדת הכספים
1.7.52

אנז עובדים לענין גביית מס-הכנסה מהקיבוצים.
העקרון הכללי הוא:

הי"ד ג' י. גורדי:

"אגודה שיתופית רשאית לדרוש שהכנסותיה לא תוערכנה למס, בתנאי שחברי האגודה מסכימים לכך שההכנסות של האגודה החייבות במס תיחשבה כהכנסות החברים.
באגודה כנ"ל, בהן התחייבו החברים להשאיר את עודפי ההכנסות בקופת האגודה, ובהן החברים בידצאם מהאגודה אינם מקבלים חלק ברכוש האגודה, תיחשב הכנסתו של החבר כדלקטן:
(א) חלוקת ההכנסה לפי מספר החברים.
(ב) הערכת החברים לפי הישוב סמוצע של הניכויים והזיכויים, בלי להתחשב עם סכנו המשתתף של כל חבר.
חבר" כולל "חברה".

ד"ר ברנמן:

באגודת להחשבות הקלאמית בכלל יש לאפשר לחברים לקבל על עצמם באופן סמוצע את דווחי האגודה. אם אין היא דוצה להסתבך בהשכונות ולשלם אא על הדווחים מס - היא יכולה לעשות כאילו חילקה את הדווח באופן סמוצע בהן צאא הדווחים. כך עושים בחברות מציות קטנות. מעיף (ב) סתיחס אן-דוק לקיבוצים שניסיתי לתת להם הגדרה משפטית כפי המנוסח. הסידור הזה הוא בר-בי צוע. עשיתי זאת בהסכמה עם ברי"ת-הסיקור, וכדאי לתת לזה ביטוי בחוק עצמו.

א. מ. ציולינג:

מה ההבדל לפי זה בין קיבוץ ואגודה שיתופית?

ד"ר ברנמן:

כל קיבוץ הוא אגודה שיתופית - אבל לא כל אגודה שיתופית היא קיבוץ.

א. מ. גנייחובסקי:

האם ישנו הבדל לגבי קיבוץ שעיקר הכנסתו באה מתעשייה?

ד"ר ברנמן:

אין צא הבדל. אם הוא סרויח יותר - ישלם יותר.

א. אריאנו:

כאן כתוב: "בתנאי אם החברים מסכימים". אם הם אינם מסכימים - האגודה תשלם מס-הכנסה. אולם מה על החברים? כיצד יחשבו את ההוצאה שלהם? טעם שמעתי שמחשבים את ההכנסה ומורדידינ את כל ההוצאה - ואז דואים אם ישנו רווח או לא, מה שאין עושים אצל אדם פרטי.

הי"ד י. גורדי:

אם המדובר הוא על קיבוץ וקבוצה שהתארגנו על יסודות חוקת האיגוד השיתופי - הדי אפשר להגיד זאת בפירוט.

(ב) אינני מבין את המסקה "ובהם החברים בידצאם מהאגודה אינם לוקחים... וכו'". מס-הכנסה גובים מההכנסה ולא מהרכוש. הייתי חושב אותו דבר גם אילו חבר היוצא מן הקיבוץ היה לוקח חלק מהרכוש.

ד"ר בלמן:

בסעיף (2) ניסח הד"ר ברנמן לתת הגדרה מהו בעיני החוק קיבוץ, לצרכי החוק הזה בלבד. הנקודות החשובות בקיבוץ - לצרכי גביית מס-הכנסה - הן אלו המפורטות בסעיף.

א. מ. אריאנו:

מה זה "עודפי ההכנסות"? האם זה עודף ההכנסה על ההוצאה? אם כך א - הרי מביאים בחשבון את ההוצאה המבטולוטיית, ואז זה סותר את כל העקרון של ניכויים וזיכויים וכו'.

הי"ד י. גורדי:

אם עודף ההכנסה הולך לפרט - היה מתברר שההכנסה אולי יותר גדולה, ולכן המס הוא יותר גבוה. אולם היות ובקיבוץ אין מחלקים את הרווחים - לכן עודף ההכנסה נשאר בידי הקיבוץ - האגודה. משום כך אני מקשה על ענין שילוב הרכוש בסעיף זה.

א.ב.א

ישיבת ועדת הכספים
1.7.52

ד"ר ברגמן:

הסעיף הראשון הוכנס כי רצינו לתת את האפשרות של חלוקת הרווחים גם לאגודות שיתופיות במושב - לא למשק במושב, אלא לאגודה שיתופית. לפעמים טוב שיחלקו ביניהם את הרווחים וישלמו בעצמם. אינני חושב שכאן ישנה הנהגה למעשה - אבל זוהי הנהגה חשבונאית.

טר אריאב שאל: כיצד יחשבו את הרווחים בקיבוץ? - באגודה שיתופית בעיה גם כן ישנו חשבון של הכנסה והוצאה - חשבון רווח או הפסד. הכסף שנשאר בידי האגודה אחרי ששילמו כבר את השכר לחברים - הוא הרווח. בקיבוץ אין החבר הרגיל מקבל שכר - את שכרו הוא מקבל באוכל ובגדים וצרכים יום-יומיים. זוהי הוצאה - אבל היא עוברת מחשבון הקיבוץ לחשבון החבר. והיות ורוצים לעשות את חשבון החבר - יש להוסיף לרווח את כל האספקה לחברים. הרווח, למשל, לפי הפנקס יהיה 10,000 ל"י; הוצאות למזון וכו' - 100,000 ל"י - ביחד ייחשב רווח של 100,000 ל"י. אם חברי האגודה לא יסכימו לקבל את עצמם סידור זה - ישאר כפי שהיה המצב עד אצ עכשיו: האגודה משלמת על הרווח שלה - וחבר - על מה שקיבל. היות והקיבוצים לחצו על הסידור הזה, אינני חושב שיהיו כאלה שלא יסכימו.

אשר לשאלה על עודפי ההכנסות: - הקיבוץ צריך ליותר על חלוקת רווחים. בעיד אפסר לחלק דיור/דונות לבעלי מניות. האגודה השיתופית צריכה להכניס בתקנון שאין מחלקים רווחים בין החברים. אלה הם "עודפי ההכנסות". יכול להיות שיגידו שעכשיו אין מחלקים דיור/דונות, אולם בעוד שנתיים יפרקו את הקיבוץ, ואז כל חבר יקבל חלק. לשם כך בא הסעיף האומר שכשחבר יוצא, אין לו חלק ברכוש הקיבוץ. יכול להיות שישוב טעות בניסוח - ואני מוכן לקבל כל עזרה בענין זה.

הי"ר י. גורלי:

אשר להגדרה, בכמה חוקים ראינו לנכון להגיד בפירוש: קיבוץ. מדוע לא לעשות אותו דבר בחוק זה? אם רוצים לדבר על אגודה אחת - יש לעשות זאת בסעיף נפרד.

ד"ר ברגמן:

אפסר לכתוב: קיבוץ או קבוצה; ובסוגריים להוסיף את ההגדרה.

א. איזנברג:

כל חששותיו של הד"ר ברגמן בענין ההגדרה אינם שייכים לענין. עכשיו ההגדרה היא: קיבוץ או קבוצה המקיימים את עצמם על יסודות של קרסונה. אם ישנו זאת - יהיה צורך לשנות את החוק.

אשר לאגודה שיתופית - אני מסכים לאמצאא ליו"ר, שיש צורך לכלול זאת בסעיף נפרד. ישנו באמת אגודות שאינן מחלקות רווחים, כמו במושב, וישנו הענין של המושב השיתופי. מושב שיתופי המקיים את היסוד הזה ואחראי על קיום החברים כמו בקיבוץ - אין בינו ובין הקיבוץ בענין זה ולא כלום.

ה. אריאב:

לעת עתה הניסוח של "עודפי ההכנסות" אינו ברור לי. (ב) כתוב כאן: "חלוקת ההכנסה". מה זאת "הכנסה"? כאן אני יכול לחשב את ההכנסה הנקיה. אחרי כל זה אינני מבין את סעיף (ב), למה צריך קרסונה וזכויותם וזכויותם? אחרי שכבר חילקו את המט בין החברים - למה לעשות קרסונה עם הילדים?

ד"ר ברגמן:

הילד הראשון מקבל תמיד זיכוי יותר גדול מאלאא מהילד השני והשלישי. על-ידי החלוקה הממוצעת - יהיה הקיבוץ תמיד טפסיד, ואין למד אריאב מה להתאונן על זה, אם הקיבוצים דרשו זאת כדי להקל על החישובים.

ק. לונד:

בסעיפים (א) ו-(ב) במקום: חלוקת ההכנסה לפי מספר החברים, אני מציע לכתוב: "חשוב ההכנסה במקום להגיד: הערכת החברים, בסעיף (ב), אני מציע לכתוב: הערכת המס, לאחר חישוב ממוצע של הזיכויים והזיכויים.

טוב היה אילו בפירושים של החוק היתה נכללת המלה: קיבוץ. על-כל-טפסים, האגודה כאן אינה מסצה את הקיבוץ, אלו הן רק חלק מתכונותיו של הקיבוץ, ואיני יודע מדוע בחרו דוקא בשתי דוגמאות אלו. אם אי-אפשר לעשות הגדרה מדוייקת - הדי אני מציע לדבר על קיבוץ וקבוצה ללא הגדרה כלשהי.

א.ב.

ישיבת ועדת הכספים
1.7.52

י. בדר:
כאן אני רואה את הנוסח "התיישבות". אם קיימת הגדרה המצאא של "התיישבות" - האם קיימת הגדרה של "התיישבות חקלאית"? כאשר חבר עוזב, האם הסעיף מכתובן לטענה, או למצב ~~ההוא~~?

בנוגע לעודפי ההכנסות - לדעתך דרושה הגדרה סדווייקת. מה הדין בקיבוצים המתפלגים? לכאורה אי אפשר להגיד שהיוצאים אינם מקבלים מאומה. יש גם לפעמים שקיבוץ מתחלק מתוך הסכמה. מה הדין במקרה זה?

האם אין היועץ ~~ההוא~~ חושב שהסעיף הזה הוא א נושא חדש במסגרת הדיננים שלנו בחוק מס-הכנסה?

האם היו"ר מסכים לכך שנוסיף כאן חובה לפרסם רשימה של האגודות שהשתמשו בסעיף זה, ושל סכום המס הכולל שאגודות שהשתמשו בסעיף זה שילמו בתוך מס-הכנסה?

היו"ר י. בדר:
אין להפלות את הקיבוצים, לא לרעה ולא לטובה. ענין הפרסום חל עליהם כמו על כל השאר.

אנו עוסקים בשאלת גביית מס-ההכנסה מהקיבוצים - שאלה שהיא בהחלט בגדר הנושא של חוק מס-הכנסה.

ז. שפר:
ישנם אנשים שהתנגדותם לצורת החיים הקיבוציים גורמתם לכך שבשיל עצמם הם בוחרים בצורת חיים אחרת. אולם ישנם אנשים שבגלל התנגדותם הם לחיי קיבוץ - הם משמיצים את הקיבוצים הקיימים ומתנגדים גם להם. אין חוק במדינה האומר שקיבוץ הוא אסור ושלפי החוק בתוקף המשטר צריך לפרק אותו. בכל זאת - כל זמן שאין אפשרות כזאת - הרי לאנשים החיים חיי קוטובה יש לחשב בצורה מיוחדת את גביית מס-ההכנסה. אין זה חשוב כלל אם הם משלמים את המס או אינם משלמים. אם אינם משלמים - הריהם פועלים בניגוד לחוק, וחלים עליהם כל הדינים כמו על אחרים. כשם שאי-אפשר להסכים לכך שאנשי קיבוץ לא ישלמו כלל מס-הכנסה, כן אי-אפשר להסכים לכך שהקיבוצים ישלמו מס-כפול - וזאת בא הסעיף הזה למנוע. יש להגיד דברים ברורים גם בניסוח משפטי. לדעתך יש להגיד שסכום ההכנסה החייבת במס מורכב מ-2 חלקים: הנוצאה הישירה להספקה לאנשים; אותו סכום האספקה הנוסף שאינו טוצא להספקת החברים. סכום כולל זה מתחלק באופן סמוצע ובצורה שווה צאצא לפי מספר החברים. אחר-כך חלים כל הכללים הכלולים בחוק.

דבר שני צריך להיות ברור הוא: ההגדרה. ד"ר ברגמן מצא שגם דברים שהם ספציפיים אמנם לקיבוץ - אולם אינם ממצים את המיוחד שבו. ישנם עוד דברים שהם ספציפיים ומיוחדים לקיבוץ - ואין טעם לבחור רק בשניים מהם.

הייתי מבקש מאותם החברים המדברים בענין זה: יהיה יחסם לקיבוץ כפי שיהיה, בענין א זה שקרה בקיבוצים - הפילוג והסכסוך - אין להם כל צורך ליהנות ממנו. ישנם אנשים שסברו על ענין זה את חיייהם ממש - ואין צורך לנצוץ בענין זה בקשר לחישוב מס-הכנסה.

ה. גל:
גם אני רוצה להעיר לרוח הדיון. חוק מס-הכנסה מבדיל בין צורת א גביית המס מיוחד וחברה. אני לא המצאתי את הענין הזה ששמו חברה סגורה - יש לי דעה עליו. אבל אני יודע שדבר כזה קיים, ולא אעשה הלצות על חשבון זה כאשר דנים בכך. קיימת צורה כלכלית-חברתית ששמה "קיבוץ" ו"קבוצה" - ואני רוצה לציין לגבות מהם מס באופן צודק. הדבר אינו צריך להגיע פה לדרגת פרעות. מבחינת המשק הלאומי שעליו אנו מסקדים מטעם הכנסת, אילו היתה מופיעה ההצעה שקיבוץ משוחרר ממס-הכנסה - אינני יודע אם היה זה לגמרי אנטי-טשקי מבחינה של השוואת חלקם בהכנסה הלאומית, גייצור ובצורה של המשיגה כולה להשתמש במסויר הזה כדי לחתור לאזורי ארץ בלתי מאוכלסים ושליטתנו הפוליטית בהם היא בסיסן ספק כל זמן שלא יהיו מאוכלסים - ואינני רואה צורה חברתית אחרת אשר עושה זאת. אולם כאשר מדברים על כך - יש לעשות זאת ללא עקיפות.

אשר לגיטורחים - גם אני חושב שמוטב להגיד בפירוט: קיבוץ וקבוצה ולא לפחד מכך שהשלטון המנדטורי לא הגדיר זאת.

י. בדר:
אין לי כל התנגדות לקיבוץ או לקבוצה בתוך צורת חיים. לכל אדם בישראל מותר לבחור לו צורת חיים

י. בדר:

כפי שהוא רוצה. אין לי מה להגיד בנוגע להכנסה הממוצעת. אני מבין שזהו רק סידור טכני. אבל אני טוען שסעיף זה צותן פריבילגיות. בדצמבר להסביר את המצב בחברת אוטומובילים, למשל, לעומת המצב בקיבוץ בענין זה. קיימת חברה שיתופית. בנייה שלחברה זו היו הכנסות ברוטו 120,000 ל"י. מזה שילמו 100,000 ל"י שכר לחברים, ובעד 20,000 ל"י קנו אוטובוסים חדשים. מה יהיה המס? המס יהיה אף מ-20,000 ל"י. החברים ישלמו 100,000 ל"י מס. מה-20,000 ל"י תשלם החברה קודם-כל 50%. בנייה שתעביר הכנסה זאת של 20,000 ל"י לטובת החברים - אולם לא תחלק את הכסף למעשה, אלא רק תעביר על חשבונם. ייתכן באופן תיאורטי שהחברים לא יהיו חייבים בתשלום מס, כי הכנסותיהם יהיו פחות מהמינימום. אבל החברה באופן טורי תהיה חייבת לשלם מ-50% אלה 25% אטילו אם ההכנסה הממוצעת של כל חבר וחבר תהיה בטובה מהמינימום. זהו המצב המשפטי. הפריבילגיה איננה בכך שנותנים זכות של הישוב ממוצע בנוגע לאותו חלק של ההכנסה של הקיבוץ שהועבר למעשה אצל לחברים - אלא גם בנוגע לחלק זה שהד"ר ברגמן קורא לא "עודפי ההכנסה". אותם 25% אצא שמסלמת כל אגודה - לא יחולו במקרה זה על הקיבוץ. בכל מקום שההכנסה מצטברת - יש למדינה חלק בזה. אינני מתכוון לקיבוץ חדש העולה על הקרקע בנוב. אולם קיבוצים ותיקים ועשירים - מדוע לתת להם הנחה זו של 25% לעומת חברות ואגודות אחרות?

ה. אריאלי:

אני סכנר מאת את הצורה הקבוצתית - אם כי אינני מאמין באפשרויות המשקיות שלה. אולם אני סכנר זאת בייחוד במקומות הספר שיש לכבוש. בענין פילוג הקיבוצים נזעתי בקשר עם ענין/אמצאאך - ולא מס-הכנסה. אמרתי: כיצד אתה תובע שיבכו את הוצאות הביטוח כאילו שילמו פרמיה, בשעה שלמעשה אינך מבטח אותם?

אשר להגדרה - אני חושב שהיה מוטב לכתוב שכל הקבוצות והקיבוצים פטורים מס-הכנסה, בלי סעיפים ותקנות, ואחר-כך יבוא הד"ר ברגמן ויגיד שבין כך אין הם משלמים. אני בעד עידוד החקלאות - ואינני מתנגד לתעשיית-עזר שקבוצה מקימה לה. אבל אם ישנן קבוצות עם תעשיות גדולות וברוכות - מדוע קבוצות ותיקות כאלו משהדררות מתשלום מס-הכנסה?

גי':

ענין גוסף: - במסך של איש פרטי, כאשר הבעל עובד בחוץ ומרויח והאשה עוסקת במסך-הבית - ההכנסות בחשבון ההכנסותיו של הבעל, והאשה מקבלת רק ניכוי-מס. בקיבוץ מחשבים את המס בצורה כזאת שכאילו גם האשה עובדת בחוץ ומרויחה כמו הבעל - על-ידי החלוקה הממוצעת לחבר פירושו גם "חברה", בשעה שלמעשה גם שם עוסקות הנשים כמו במסך-בית פרטי - בעניני מסך-הבית המשותף. מדוע לא יחלקו אצל אדם פרטי גם א כן את ההכנסה בין הבעל ואשתו?

כתוב: "האגודה רשאית לדרוש שהכנסותיה לא תוערכנה למס, בתנאי שחברי האגודה מסכימים לכך שההכנסות של האגודה החייבות במס תיחשבה כהכנסות החברים". אגודה שיתופית לשיווק - למשל - דרשה שכל ההכנסות שלה תתחלקנה בין החברים. האם היא חייבת במס או לא?

ד"ר בלס:

אשר לשאלה אם הצעות התיקון הן בגמגום החוק המוצע - אני מבין מדברי הד"ר בדר עצמו שיש כאן ענין של פריבילגיות. אם המצב הוא כזה - הרי בוודאי זה נכנס במסגרת החוק המוצע. על תורם מדובר בסעיף 8 - והוא במסגרת החוק. לי נראה כי ההצעה שהוגשה לתיקון תקודת מס-הכנסה הפעם היא כל-כך כוללת שאפשר לטעון שכל דבר הנוגע למס-הכנסה בכלל אפשר להביא אותו בפני הוועדה בתור הצעת תיקון, אם כי אני אומר את הדבר הזה בהסתייגות-מה.

אשר להגדרה - אני מבין שאלה הטוענים לטובת הקיבוץ/אומרים שכאן אין פריבילגיה. ואם אין זאת פריבילגיה - ושני הקווים המצויינים הם באמת אופייניים לקיבוץ - אינני יודע מדוע לא להסתפק בכך? אם ייחזק מזה עוד אי-אילו יצורים דמיוניים - אינני יודע היכן תהיה כאן הפריבילגיה? ההגדרות האלו הן אך-ורק לענין מס-הכנסה. לענין מס-הכנסה קווים אופייניים בשביל הקיבוצים הם הם הקובעים - ולא כל הקווים. ברור שישנם עוד קווים אופייניים חשובים בקיבוץ - אבל לענין החוק הזה אין לדבר זה כל חשיבות.

ט. לוי:

ישנו טופס מיוחד שלפיו נרשמים הקיבוצים אצל רושם האגודות השיתופיות. האם אי-אפשר לכתוב במקום הגדרה: הקיבוץ וקבוצה המתארגנים לפי היסודות של אותו טופס?

בת ועדת הכספים
1.7.52

ס. סנה:

הלאומי ערבות של המדינה. אך הבנק הלאומי דורש זאת מהמדינה - אחרת אין הוא נותן ערבות. זה דבר שדיברנו עליו פעמים רבות, וכולנו היינו מאוחדים בדעה שהבנק הלאומי מוצל לדעה את הנכונות שלנו לתת ערבויות. אני מסכים שהמדינה שלנו תיתן ערבות לקורדון הבריטי, כי זאת הבנק הלאומי אינו יכול לעשות - אבל לא להלוואה עצמה שהחברה זכאית לה לפי הכרת "צ'ייס בנק" ויש על זה עוד ערבות של הבנק הלאומי.

ה. אריאב:

לא אוכל להתנגד לערבות המבוקשת, מפני שהעמידו אותנו בפני מצב שהממשלה והבנק הלאומי למעשה התחייבו כבר - וזיתנה אפילו מפרעה. אולם אני מצאא מסכים בהחלט לדברים שאמר חבר הכנסת סנה. לא שמעתי עד עתה שחברת "אל-על", או הממשלה ביחד עם "אל-על", חיפשו דברים כיצד לגייס הון מניות של יהודים פרטיים מחוץ-לארץ להשקעה במפעלים שלנו. אני מסכים גם לכך שטרנסאקציות כאלו עם בנקים כאלה, כל זמן שעצמאותנו הכלכלית אינה מובטחת - יכולה באמת להביא לתלות שלנו באופן מסק. אני קובל על כך שלא נעשה מצד החברה והממשלה מאומה לגייס הון מניות. אבל מכיוון שאנו הועמדנו במצב זה - אני מסכים לערבות, אבל אני סחייב את הממשלה ואת החברה להראות תוך זמן מסויים שהיום מה החברה עושה למעשה בשביל לגייס הון ברוט. אני יודע עד כמה אנו עניים היום בדולרים, וכיול להיות שאותם 600,000 דולר יחסרו לדברים היוניים יותר. אנו יכולים עוד לעמוד, חלילה, בפני מצב, שבצטרך לשאול את עצמנו: מה לקנות: עוד "קונסטליישן" אחד או היטה או דלק? כאן לוקחים התחייבות עצומה.

י. ברנ:

ידוע שאני החלטתי להתנגד לכל ערבות, עד כמה שהיא גורמת להגדלת האינפלציה. החישוב הזה איננו קיים כאן. התנאים מסקפים את העובדה שהאשראי שלנו בעולם הוא מוגבל מאד, וכל העם חייב לשלם בעד זה. אווירון נוסף וחלקים נוספים יוסיפו למשק המדינה גם כושר להרויח דבישים, גם חוזמנות לחסוך בדביזים, וגם - בשעת הצורך - כוח התבוננות נוסף - גם אם כרגע זהו אווירון אורחי. לכן אני חושב טחובתי להצביע בעד הערבות הזו.

היו"ר י. גורדי:

(א) אני מניח שלפני שהחברה הלכה לחפש סקורות אלו, בוודאי נעשו טאמטים מצידה לגייס הון יהודי - אולם אינני יכול לתת חשבה סופית.
(ב) ב"ש"א של חבר הכנסת סנה אינני מזלזל. ייתכן שעושים היום דברים שברבות הימים עשויים להתקם בנו מבחינת השיעבוד. אבל אם נעשו כל המאמצים ולא הצלחנו - הרי ברור שאם החברה לא תקבל את ההלוואה - היא עלולה ליפול, וועדת הכספים עומדת בפני אא הבחנה: אם להמליץ על סתן ערבות, או להביא את החברה לידי מצב של התמוטטות.

ש. דינו:

חבר הכנסת סנה חושב רק על "הון אמריקאי". הדברים אינם מתקבלים על הגיונו של כל אדם רביל. אילו היה חבר הכנסת סנה מדבר על סקורות הכנסה אחרים - אפשר היה להתרומם. כשאין הוא מדבר מעולם על כל סקור אחר - הרי מה היה קורה אילו, למשל, היינו שומעים בקולו ולא לוקחים מקום שנותנים לנו? משונה לשמוע שהממשלה לא עשתה די כדי לגייס הון יהודי. יהודים אינם רוצים להביא את הונם אצאאאא ארצה, כשם שאין הם רוצים לבוא לכאן בגופם. דמה אשמה בכך הממשלה?

שר התמורה - ד. ג. פנס:

לממשלה לא היה קל להעביר החלטה על 600,000 הדולר שהזכיר חבר הכנסת אריאב. הבנק הלאומי והבנק באמריקה בונים גם על ביטוח זה. אני עמדתי במצב של אותה טיטרה: "שוב שלא נברא משוגגא - אולם משוגגא - יפספס במעשיו". ייתכן שהיתה שגיאה בייסוד החברה, אבל מאחר שהיא קיימת ויש לה ערך מעשי ונבחוני ופוליטי כביר - האם אפשר לתת לה ליפול? אי-השגת עזרה עכשיו היא התמוטטות וסירוק החברה. אמרתי שלא אתן אלא שיקרה כזאת - כי-אם נחטל אותה בכבוד אם לא נמצא דרך להבריא אותה. תחת לחץ העובדה שהחברה קיימת, היא לאומית ויש לה ערך מכל הבחינות - ישנו טאמץ יוצא-מן-הכלל מטעם הממשלה להקציב לה את ההלוואה של 600,000 דולר. שר האוצר פיקפק מאד, והדבר נמשך שבועות רבים עד שהושגה החלטה בעניין זה.

איזה פגם יש למצוא בכך שהחוב הולך ונרדף? האם הארץ נבנתה אחרת? כל קבוצה החחילה עם קרדיט של 1,000 ל"י; כאשר שילמו

שר התחבורה - ד. ז. פנקס:

500 מתוך ה-1,000 - באו וביקשו עוד 2,000 ל"י. החוב הלקך דגדל / וזוה גדלה המדינה, וכך בנו אותה - ובדיוק אותו מצב קיים ב-"אל-על". אמנם אני מודה שכמו שכל קיבוץ השתדל לדאוג לכך שפעם יצא מהמצב הזה - כך חייבת "אל-על" להשתדל לעשות זאת - אולי ביתר שאת. אינני רואה בהלוואה זאת כל אפשרות של כניסה לבעלות. החברה הזאת תפעל או כחברה לאומית - או שלא תפעל כלל, ולא "צ"י"ס בנק" באמריקה ולא משהו אחר לא יפעיל אותה. יש לי הדעות למכור את ה-"קונסטליישן" וזה יעשה הבנק במקרה שלא ישלמו. ערבות הממשלה היא כי הבנק מעוניין לקבל אמצע בטחונות ככל האפשר יותר. החברה היא צעירה, לא עשתה רווחים גדולים ולא התפתחה במידה מספקת בעבר - ולכן מבקשים כל בטחון, וכל בנקא במדינה ישראל היה עושה בדיוק אותו דבר.

מתוך חוסר ידיעה - ואולי זוהי אשמתנו - העידרו החברים מה שהעירו על סמנכים בלתי מספיקים לרכוש הון צוסי. בישיבה הראשונה שלי עם הנהלת "אל-על", דרשתי לפתוח דרכים לרכישת בעלי הון להשקיע את הונם בחברה הזאת. לפני כ-4 חודשים חתמתי על כתוב - כ-1 מבעלי המניות היסודיים של "אל-על" בתורף תפקידם, שהשני הוא שר האוצר - הנותן להם את האפשרות למצוא הון חדש בחוץ-לארץ. התחיל משא-ומתן באמריקה ובאמריקה הדרומית. באמריקה ישנה פירמה אחת "קון", לב את קומפני. בעלי הפירמה הזאת אמרים שהם מוכנים לעזור לנו - אבל התנאי הראשון: שהמאזן השוטף של החברה יהיה מבוסס. אחרי שנקבל את הסכום של 1,500,000 דולר - יהיו מוכנים לטפל בזה. ישנו לחץ גדול מצד הממשלה לעשות זאת. אני יכול לומר שבהחלט הממשלה כתוב שמחייבים את החברה לעשות כל מאמץ כדי לרכוש הון "זר" בחוץ-לארץ לשם הגדלת ההון העצמאי. אנו פועלים בכיוון זה. כבר היה אדם באמריקה הדרומית, וגם שם מחכים להסדר העניין. גם עם אמפל היה משא-ומתן. עם כל הצ'ינורות ישנו קשר. נעשים סמנכים גדולים כדי להרבות את ההון העצמי כדי שהחברה לא תצטרך למצוא אמצע את הכסף, אצ עד עכשיו יש לממשלה 50% של כל הון המניות בחברתן; האחר בידי המוכנות ו"צ"י"ס.

האם גם בידי ה"הסתדרות" יש מניות? א. ז. פנקס:

שר התחבורה - ד. ז. פנקס: להסתדרות אין - אולי בסכום של 50,000 ל"י יש לה מניות. חברת "צ"י"ס קיבלה את המניות הסודת אמריקנים שבהם העלו את העולים מתימן ומעיראק. אני מקווה שהחברה תצא מהקשיים ותפעל כראוי. לגבי הסכום של 600,000 דולר - נמצא אחר-כך את המקום המתאים בתקציב הפיתוח - או בתקציב של השנה שעברה אם תהיה בו יתרה, או בתקציב הבא - במקרה ונצטרך לשלם.

הדוחלט: למשר את הערבות ל-"צ"י"ס בשיוכל בנק", ניו-יורק.

שר התחבורה - ד. ז. פנקס: אשר לענין דמי הרשימות: - בשאלה זו של העריפי האגרות של רשימות לכלי רכב מסוגע - הסכומות לקבוע את האגרות האלה היא בידי שר התחבורה, אבל המעוניין הוא התקציב כולו, כי הכסף בכנס לאוצר ולא למשרד התחבורה. אני מקווה שבנושא פעם לפניכם בנקשה להוריד מהסכומים של אגרות, המתקדמים עכשיו ל-4,000,000 ל"י, לפחות לשלם את ההוצאות של המשרד שלנו, העולות ל-350,000 ל"י בערך. אותו סכום מתכסה מעודפי הדואר, מתוך תקציב משרד התחבורה.

לגבי ההצעה שמכונניות העוסקות בחקלאות יקבלו הנחה של 50% - ביררתי זאת אמטול שוב עם אנשי המשרד. אין מכוננית העוסקת רק בהעברת מוצרת קקלאית; כולן - לשם קיומן - עוסקות בהובלות אחרות. לנו אין כל מכשיר להגדיל בין מכוננית קקלאית ומכוננית אחרת. ישנן 300 מכונניות שיש להן לוח צהוב. לא ביגע בהן, למרות עשרות דו"חות של המשרדה שהן עברו על התנאי. הן משוחררות לגמדי, כי הן צריכת לעבוד במשק - ורק בשביל אותו משק. אין כל הודקה לשחרורן - אבל אינני רוצה לעשות כדוגע מהפכות בשטח זה. במשפטים יעסקו משרד המשרדה ומשרד המשפטים אצאצא ויענישו את בעלי המכונניות אם ייתפשו - אבל אין כל אפשרות טכנית להגדיל בין מכוננית למכוננית.

היו"ר י. גורלי: ההצעה הזאת באה מכיוון שהיה ידוע מאכתחילה שקשה להגדיל - אבל מתוך הנחה שכל מכוננית כזאת עושה בערך

היו"ר י. גוריי:

מחצית עבודתה בשביל המסך - ומחצית על חשבון עבודה שכירה אחרת. אפשר לקבוע מיהו בעל המכונות, כיצד מתחלקת כמות ההובלה. אם קובעים מלכתחילה 50% - יכולה להיות טעות - אבל אין שאלה שכונות.

שר התחבורה - ד.צ. פוקס:
ישנה חטיבה של הובלה בגליל, שיש לה כ-1,500 מכונות. הם עוסקים רק בהובלה שכירה - אבל הם רשומים על שמות של מסקים. זוהי חברה מאורגנת להובלה. אינני נכנס לבעיה אם צריך לתת לחקלאות הנחה או לא - אין זה עסקי כרגע. אני רק אומר כי בסופו של דבר הצרכן משלם את ההובלה. אינני חושב שאפשר להניח שכל מכונות הרשומה על שם בעלות שהוא כיום חקלאי, עובדת אחרת כלשהו במסך - זה בלתי אפשרי. מה אעשה אם יבוא אלי אדם בעל מסך קטן בפתח-תקווה שיש לו מכונות, ויגיד: אני חקלאי. האם לשחרר אותו? אנו חייבים רק לבדוק אם המכונות היא טובה ובסדר וכמה הכוח של המוטור שלה - ועל-פי זה להוציא את הרשיון. משרדנו איננו יכול ואיננו מסוגל לעסוק בדברים אחרים. יעשה זאת משרד החקלאות אם הוא רוצה.

א. צילינג:
כפי נציג המשרד לא שמענו את ההתנגדות של חוסר אפשרות לקבוע זאת. מר פוקס טועה גם בפרט ההצעה. מבחינה שכונת ישנם בידורים. (א) היתה כוונה לשחרר את החקלאות מכל תשלום של מס כזה. דבר זה קיים מימי המנדט ועד היום הזה. זה מה שנקרא "מספר זהוב". אחוז האוטומובילים שהיה מקבל מספר זהוב היה גדול, כי כל המסקים היו מקבלים זאת. זאת היתה זכות שהיתה קיימת כל הזמן על מנת לעודד את הייצור החקלאי ואת ההנאה לבעל המסך החקלאי שלא יהיה מנוצל על-ידי בעלי מכונות. במידה שישנו רווח - זה צריך לעודד את התפתחות החקלאות. דבר זה נשתנה משום שחלה התפתחות שעל-פיה אי אפשר לעסוק רק בהובלה של מצרכים חקלאיים לעידוד רג של אספקה מהפיר למסך. המכונות הזאת חוזרת עכשיו למסך, לא עם אספקה חקלאית, אלא עם חפדי בנין, למשל. מכונות כאלו אינן זכאיות עכשיו להנחה זו, אם כי חלק מההובלה זכאי לכך. וכאן באה ההצעה לבטל את המספר הזהוב. משרד התחבורה יוכל לעשות זאת רק בהמלצת משרד החקלאות. צאץ בכל מקום שמסך חקלאי - קיבוץ, קבוצה, מושב, חברה לשוק פרי-הדר, חקלאים פרטיים וכו' - כל מי שהמכונות שלו קשורה למעשה עם ייצור חקלאי, כדי מחצית הובלה שנתית - יהנה מהקלה זו של 50%. ידוע מה זה טובאז' של עבודת מכונות באופן גורמלי. אם ישנו ייצור לצרכי הובלה חקלאית בסכום של חצי הובלה שנתית - ~~היא~~ מקבל בעל המכונות הנחה בשיעור חצי מסוים מסוים. את ההערכה אין כל קושי לעשות. אין חשש שלאדם תהיה ~~היא~~ במשקו והוא יוכל זאת באמצעות מכונות אחרת, כדי שיוכל לבצל את מכונותו שלו לצרכי עבודה שכירה. על חשבון אותם הישובים החקלאיים יוצרים להם אנשים נכסטים גדולים, בשעה שמחזיקי המכונות האלה יוכלו במסך הזה לקיים עוד שתי משפחות. לא צריך לתת את ההנחה לכל 1,500 המכונות שבגליל שדיבר עליהן השר - אלא רק לאלו שעליהן ימליץ משרד החקלאות בנוגע לכמות ההובלה.

א. ס. ג. חובבסקי:
אינני חושב שטוב ללכת בשיטה של שחרורים כאלה לחקלאות, בייחוד כאשר יודעים שהמכונות אינה עומקת רק בהובלה אלא צרכי החקלאות. המכונות אינם כל-כך גדולים. אותן המכונות הגדולות, בחלקן הגדול באו מכספי המלווה, וזוהי כבר הנחה בשלעצמה, ואין טעם ואין צדק בהנחה נוספת.

שר התחבורה - ד.צ. פוקס:
לא ידוע לי מהו מספר המכונות הרשומות בשם מפעלים חקלאיים, אבל מכונות הרשומות על שם אנשים סתם, אצאצאאאא מובילות תוצרת חקלאית. השאלה היא: האם בדרך של קרציב המדינה צריך לתת סובסידיה לחקלאות בעקיפין? אני בעד סובסידיות - אבל לא בצורה כזאת. בערך שליש מכל המכונות - כ-5,000 - אצאצאאא מובילות בכלל תוצרת חקלאית, אלה הרשומות על שם מפעלים חקלאיים או משתתפים אחרים. מדברי חבר הכנסת צילינג יוצא שדוקא מסך חלש שלא זכה עדיין לרכוש לעצמו מכונות - הוא יהיה המוכה, כי יצטרך לשלם למוביל את המחירים הגבוהים שיהיו כתוצאה מהשחרור הזה, והמסקים המבוטטים שכבר הצליחו לרכוש לעצמם מכונות - דוקא אלה יקבלו את הסובסידיה בדרך זו. אני רק אומר שאם תהיה אגא הודאה לתת לכל מכונות הרשומה בשם חקלאי - וכאן אין הבדל בין חקלאי בקיבוץ או חקלאי פרטי - אני חושב שמכונות רבות תירשמו בשם חקלאיים. על אחוז הפיקוח אינני יכול לסמוך. האגרה צריכה להתפרסם ברשומות, והפקיד צריך

ישיבת ועדת הכספים
1.7.52

שר התחבורה - ד.צ. פנקס:

לדעת כמה לגבות ולא לספוך על המלצה של שר החקלאות. תספרו לשר החקלאות לגבות את האגרא - לי לא מכסף. עכשיו ישנו מקרה של 300 שחורים כאלה, שעשויות מהם מערימים על החוק. אגרא אחד ממקורות השחיתות הוא שהחקלאים קיבלים זאת בחינם - ונתפשים אחר-כך בשוק-השחור.

הוחלט: לא לקבל את ההצעה של מתן הנחה של 50% למכונות אגראא השייכות לחקלאים.

ד. סגל:

קראתי שהוקצב ציוד לנמל-חיפה ולא הוקצב שום ציוד לנמל-תל-אביב-יפו, ובייחוד שנמל זה קופח בחלוקת הקודמות. מבקש תשובה.

שר התחבורה - ד.צ. פנקס:

נשאלתי: מהי הסיבה לעיכוב פתיחתו של בנק הדואר, והאם נכונה השמועה שהבנקים הם אחד הגורמים המעכבים? - העיכוב הוא שכני גדידא; חוסר בנינים וחוסר ציוד. פעם הודעתי בכנסת שאנו מקווים בראשית השנה הבאה לפתוח את הבנק, ואחרי מאסף רב קיבלנו סגור בירושלם אגראא בקריה העתידה, ובקריה בתל-אביב ובחיפה בתוך כתי-הדואר, להקמת המבנים האדריכליים של בנק הדואר. אנו לוחמים גם לשם השגת הציוד. לתקציב הפיתוח הכנסנו סכום של 150,000 ל"י כדי לשלם בעד עבודות כל הבנינים שעומדים להקים. שמעתי על הישיבה האחרונה של מועצת בנק הדואר שהוקמה על ידי הממשלה כאשר החוק אושר בכנסת. בין האנשים יושבים גם כמה בנקאים, ושם - לגבי קביעת התקנות - הושמעו כאילו הצעות המועצה להגביל את היקף פעולות הבנק. היות ותקנות אלו עונות אישור של הממשלה - לא אפשר תקנות כאלה. אני יודע את הברכה בפעולה כזאת, ולא תהיה כל התחרות שתגביל אותם. ביקשתי את סית'יאון סימון להתחיל בפעולה העולה עכשיו בבנק ועבודה רבים: תשלום משכורות לכל עובדי המדינה. אני רוצה אפילו להביא בדרך חוק לידי כך שלכל עובדי המדינה יתנו את משכורתם על ידי אגראא זיכוי חשבונם בבנק זה. זה יוזיל את תקציב המדינה בכמה עשרות אלפים לירות. אם ירצה עובד-מדינה, יוציא את כספו מן הבנק, אם לא - ישאר עם הכסף לזכותו.

אשר לשאלתו של חבר הכנסת סגל - אני לא זכיתי להוסיף לנמל חיפה כל ציוד. מה שעסקים כעת בקבלתו זהו עודף של מכשירים-אימפורט בנק על יסוד סכומים שהוקצבו לנמל בשנת 1949. לא הקצבנו אף פרוטה לרכישת ציוד חדש לנמל חיפה, אלא כשבכנסתי למשרד מצאתי שם ההזמנה של כ-4,000,000 דולר עוד לא בוצעה הזמנות על בערך 1,500,000 דולר. היות והתאריך של האפשרות לקבל הסחורה מסתיים - שלחתי את מר לנדמן לגמור זאת.

לפני כמה חדשים הופנתה אלי תביעה של נמל תל-אביב-יפו לקבל ציוד, ומינתי ועדה שיושב בה מר פנחס גובדין כמתאם בין משרד התחבורה אגראא ואוטר-מפעליים, וה'ה כספי נמל חיפה ומר לנדמן, לבדוק מה מן הכלים והמכשירים בנמל חיפה אפשר להעביר לתל-אביב. עומדים לבדוק זאת בקרוב. אני אינני מבדיל בין נמל חיפה ויפו במה שנוגע להפעלתו. הרבתי ועדה שתקבע עכשיו על כל אניה לאן עליה ללכת. בוועדה זו ישנם נציגים גם מתל-אביב וגם מחיפה, וגם שר המסחר והתעשייה - שעניין זה של פיתוח הסחורות נוגע לו. אינני רואה טעם בקיום "אוטר-מפעליים" כגוף ביניים המפעיל את נמל-יפו. זה יוצר קבאה - או רושם של קבאה - וקיפוח. זהו אמצאכונניזם. עדיין אין לי הצעה מסוימת - אבל אין זה לטובת העבודה. הכוונה היא לנמל יפו; כוח הקליטה של נמל תל-אביב לעומת יפו הוא קטן. ייתכן שנקים בתל-אביב נמל לדייג. העניין של נמל-עמוק-מים עדיין לא הוכרע.

הגו"ר י. גורני:

לפני הגליה של עתון "ידיעות אחרונות" טהיום, ובו בזכרים שינויים במס-הכנסה, וכחוב שמקבלי משכורת ייהנו מ-10%; חייילים בצבא הקבע ושוטרים לא יקבלו כל הנחה. כתוב שוועדה הכספית דחתה ברוב של 6 קולות נגד 5 הצעה להנחה זאת. ההחלטה במסרה בצורה מסולפת. אולם ההחלטה בעניין זה נתקבלה רק לפני כשעתיים. יש לציין שאני שואש לגמרי מן האפשרות של שמירת מידת-מה של סודיות בוועדה זו. אני פונה למר פנקס - בתור היו"ר הקודם של ועדת הכספים, לעזור לפעול בעניין זה.

